

Конституційне право; муніципальне право

УДК 342.7

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14955130>

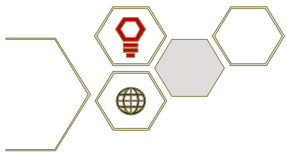
Межі дискреційних повноважень крізь призму конституційних принципів

Міхневич Людмила Володимирівна

доктор юридичних наук, професор, професорка кафедри аграрного, земельного та екологічного права ім. В. З. Янчука Національного університету біоресурсів і природокористування України, 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4774-079X>, Web of Science ResearcherID HPF-0284-2023, Scopus Author ID 57217823965

Прийнято: 15.02.2025 | Опубліковано: 28.02.2025

Анотація. Статтю присвячено вивченню меж дискреційних повноважень крізь призму засадничих принципів функціонування органів публічної влади. Метою статті є виявлення впливу конституційних принципів на визначення меж дискреційних повноважень органів публічної влади. Отримані результати можуть бути важливими для правової доктрини та практики реалізації дискреційних повноважень. В дослідженні було використано метод логічного узагальнення (для зведення теоретичних підходів розуміння дискреції в єдину систему), компаративістський метод (для порівняльного вивчення конституційних принципів та їх впливу на межі дискреції); метод системного аналізу (для всебічно розкрити засадничих принципів, зокрема верховенства права). **Результати.** У статті дискреція розглядається як один із способів здійснення функцій держави, завдяки якому регулюються, не охоплені правовими нормами, сфери. Доведено, що дискрецію не можна тлумачити, як необмежену свободу ухвалення рішень.

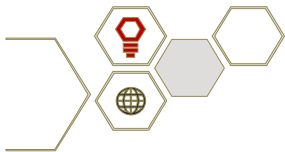
*Підкреслюється значущість встановлення чітких меж дискреції, які створюють баланс між свободою дій публічної влади та дотриманням прав людини. Наголошено, що межі свободи розсуду закріплюються в позитивному праві та визначаються засадничими принципами як універсальними «обмежувачами», серед яких ключове місце займає верховенство права. Наголошено, що конституційні обмеження, принципи та положення виступають загальними рамками дискреції. **Висновки.** Підсумовується, що межі дискреції закріплюються на національному та міжнародному рівні. Однак цих вимог часто недостатньо, щоб уникати свавілля. Ефективним є застосування системи універсальних обмежень дискреційних повноважень, яка формується із засадничих принципів та положень. Вони є рамковими бар'єрами для реалізації свободи розсуду публічної влади усіх рівнів, а саме: верховенство права та його складники (законність, правова визначеність, заборона свавілля, доступ до правосуддя, вимога додержання людських прав, заборона дискримінації та рівність перед законом), принцип поділу влади, принцип правової держави, принцип демократичної держави, а також справедливість, розумність та ін. Вони сприяють визначенню рамок дискреції та є підставою для реалізації свободи розсуду органу публічної влади.*

Ключові слова: дискреція, розсуд, дискреційні повноваження, правосвідомість, принципи права, свобода, права людини, держава, правова система.

Limits of discretionary powers through the prism of constitutional principles

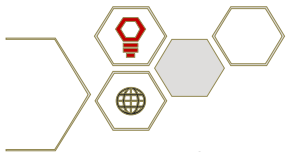
Mikhnevych Liudmyla

Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Agrarian, Land and Environmental Law named after V.Z. Yanchuk, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 15, Heroiv Oborony Str., Kyiv, 03041, Ukraine, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4774-079X>, Web of Science ResearcherID HPF-0284-2023, Scopus Author ID 57217823965

Abstract. *The article is devoted to the study of the limits of discretionary powers through the prism of the fundamental principles of functioning of public authorities. The purpose of the article is to identify the impact of constitutional principles on determining the limits of discretionary powers of public authorities. The results obtained may be important for the legal doctrine and practice of exercising discretionary powers. The study used the method of logical generalization (to bring theoretical approaches to understanding discretion into a single system), the comparative method (for a comparative study of constitutional principles and their impact on the limits of discretion); the method of systematic analysis (to comprehensively disclose the fundamental principles, in particular, the rule of law).*

Results. *The article considers discretion as one of the ways of exercising the functions of the State, which allows regulating areas not covered by legal norms. The author proves that discretion cannot be interpreted as unlimited freedom of decision-making. The author emphasizes the importance of establishing clear limits of discretion which create a balance between the freedom of action of public authorities and respect for human rights. It is emphasized that the limits of discretion are enshrined in positive law and are defined by the fundamental principles as universal “limiters”, among which the rule of law plays a key role. It is emphasized that constitutional restrictions, principles and provisions serve as a general framework of discretion.* **Conclusions.** *It is summarized that the limits of discretion are enshrined at the national and international level. However, these requirements are often insufficient to avoid arbitrariness. It is effective to apply a system of universal restrictions on discretionary powers, which is formed from the fundamental principles and provisions. They are the framework barriers to the exercise of discretion by public authorities at all levels, namely: the rule of law and its components (legality, legal certainty, prohibition of arbitrariness, access to justice, respect for human rights, prohibition of discrimination and equality before the law), the principle of separation of powers, the principle of the rule of law, the principle of a democratic state, as well as justice, reasonableness, etc. They help to*

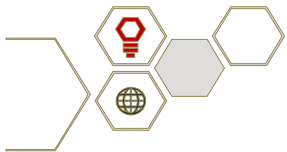
define the scope of discretion and are the basis for the exercise of discretion by public authorities.

Keywords: *discretion, discretion, discretionary powers, legal consciousness, principles of law, freedom, human rights, state, legal system.*

Постановка проблеми. Глобалізація та міжнародна інтеграція, а також трансформація різних сфер життєдіяльності в середині країни змушують національну державу шукати оптимальну модель здійснення державної влади. При цьому сучасну, демократичну, правову державу все частіше розглядають крізь призму доктрини ефективної держави, тобто такої, що передбачає свободу вибору для ухвалення ефективних рішень, заснованих на пріоритетах прав і свобод особи [1, с. 7]. Тобто ефективна держава та, яка здатна використовувати свою владу на користь індивіда і суспільства загалом.

Цілком очевидно, що для сучасної держави ключовим є здійснення її завдань і функцій, побудованих на новій людиноцентристській ідеології – служіння держави інтересам людини [2, с. 73]. При цьому основними способами здійснення функцій державних органів є правове регулювання та дискреція. Якщо правове регулювання розглядати як застосування державою правових норм та її дії на їх основі, то дискреція – це дія публічної влади для подолання прогалин у правовому регулюванні. Саме завдячуючи дискреційним повноваженням з'являється можливість регулювати окремі, не охоплені нормами, галузі і сфери, що й говорить про ефективну державу.

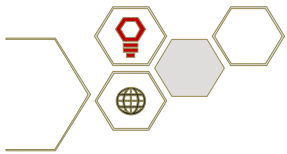
Варто мати на увазі, що дискреційні повноваження передусім пов'язують з владними, управлінськими повноваженнями державних органів і посадових осіб діяти на свій розсуд. При цьому, органи публічної влади можуть надто широко інтерпретувати свої дискреційні повноваження, допускаючи свавілля і зловживання владою. Тож для уникнення таких ситуацій межі свободи розсуду визначаються законом або іншим нормативним актом. Тобто дискрецію не можна тлумачити, як необмежену свободу обирати той чи інший варіант ухвалення рішення. Саме встановлені межі дискреційних

повноважень, коли влада може чинити тільки те, що обумовлено законом й створюють баланс між свободою дій публічної влади та дотримання прав людини.

Дійсно, держаний орган зобов'язаний діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені законом. Мова йде про закріплені межі свободи розсуду у позитивному праві. Але постає питання як діяти, щоб уникати свавілля, якщо відсутні законодавчо закріплені межі? Адже очевидно, що не всі відносини можна врегулювати нормативно, оскільки важко передбачити всі ситуації, що можуть виникати на практиці. У правовій науці існують різні підходи до цього питання. На думку одних учених, за таких умов варто застосовувати широкий підхід, обмежуючи дискреційні повноваження загальносоціальними факторами, серед яких називається мораль, правозастосовна практика, погляди вчених, громадська думка, соціальна обстановка тощо. З позиції інших – варто користуватися межами, які визначені правовими звичаями та конституційними традиціями держави, зокрема конституційними принципами, які і будуть виступати рамками дискреції. Тож, усе зазначене і обумовило тему дослідження. Адже як видається, питання визначення конституційних обмежень як загальних рамок дискреційних повноважень становить науковий та практичний інтерес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню свободи розсуду (дискреції) присвячено значну кількість праць вітчизняних учених. Зокрема, предметом вивчення у цих працях є: різні аспекти дискреції в теоретичному вимірі, зокрема й розуміння поняття та його законодавчого закріплення, а також пропедевтичний аспект дискреції як загальноправової категорії (І.В. Ковбас, М. В. Коваль, С.С. Мороз [3], А. М. Кучук [4], Д. В. Тимошенко [5]); види дискреції, а саме «суддівський розсуд», зокрема й адміністративний (Л.К. Байрачна, Т.І. Бондар [6], В.О. Гаран, Т. В. Степанова[7-8], Р. Ванджурак [9], Т. В. Міхайліна, Я.М. Іванченко [10]); адміністративний розсуд публічних органів (О. Губська [11], А. М. Кучук, О. В. Мінченко [12], Л. Л. Савранчук [13], О. А. Присяжнюк [14]); межі правозастосовної дискреції

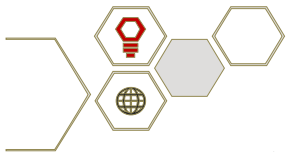

в умовах соціальної кризи та воєнного стану (Я.М. Іванченко [15-16]); судовий контроль за реалізацією дискреції (Є. Целлер, Р. Мельник, Р. Куйбіда [17]) тощо. Попри це в правовій теорії досі актуальною є проблема встановлення ступеня свободи органів державної влади у процесі здійснення владних повноважень, що й піднімає питання визначення меж свободи розсуду.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В контексті даного дослідження важливим видається вивчення меж дискреційних повноважень крізь призму конституційних принципів. Зокрема увагу привертає проблема співвідношення дискреційних повноважень та конституційних обмежень як засадничих принципів функціонування органів публічної влади.

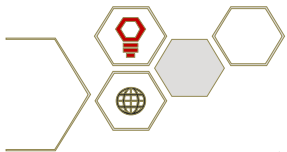
Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є виявлення, на основі аналізу норм Конституції України, вимог та рекомендацій європейських інституцій та практики Європейського Суду з прав людини, впливу конституційних принципів на визначення меж дискреційних повноважень органів публічної влади, що може бути важливим як для правової доктрини, так і для реалізації дискреційних повноважень органами державної влади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед зазначимо, що для з'ясування змісту поняття дискреційних повноважень та меж їх застосування державні органи користуються як міжнародними стандартами, які передбачені рекомендаціями Комітету Міністрів Ради Європи та Європейської комісії за демократію через право (далі – Венеційська комісія), рішеннями Європейського Суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), так і нормами національного законодавства. Потри те, що рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи та документи Венеційської комісії не мають обов'язкової сили і носять рекомендаційний характер, вони є важливими для тлумачення і застосування дискреції. Тоді як практикою ЄСПЛ вироблено низку принципів і тестів, які встановлюють вимоги та дають орієнтири для здійснення судового контролю за реалізацією дискреційних повноважень. На користь думки про

важливість цих документів свідчать лаконічно сформульовані в Рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи № R(80)2 межі адміністративного розсуду, які застосовуються як міжнародними організаціями, так і національними державами. Так, державний орган влади, приймаючи конкретне рішення: 1) має прагнути досягти мети, задля якої його наділено відповідними повноваженнями; 2) дотримується об'єктивності та неупередженості, враховуючи лише фактори, що стосуються конкретної справи; 3) дотримується принципу рівності перед законом, уникаючи несправедливої дискримінації; 4) забезпечує належний баланс між будь-якими негативними наслідками, які можуть виникнути внаслідок рішення стосовно прав, свобод або інтересів осіб та метою, яку таке рішення переслідує; 5) приймає своє рішення в розумний строк з урахуванням суті питання, що розглядається; 6) застосовує будь-які загальні адміністративні практики послідовним чином при цьому враховуючи конкретні обставини кожного випадку [18].

На рівні національного законодавства легальне визначення категорії «дискреційні повноваження» отримало закріплення в Законі України «Про адміністративну процедуру» від 17 лютого 2022 р. Відповідно до п. 7 ст. 2 згаданого закону дискреційним повноваженням є повноваження, надане адміністративному органу законом, обирати один із можливих варіантів рішення відповідно до закону та мети, з якою таке повноваження надано. Дискреційні повноваження є законними якщо: передбачені законом; здійснюються у межах та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами; правомірний вибір здійснюється для досягнення мети, з якою надано дискреційне повноваження, і відповідають принципам адміністративної процедури (визначені ст. 4 згаданого закону); вибір рішення адміністративного органу здійснюється без відступлення від попередніх рішень, прийнятих тим самим адміністративним органом в однакових чи подібних справах, крім обґрунтованих випадків [19]. Звідси постає питання, чи є достатнім цей перелік меж дискреції?

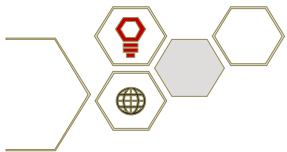

Цілком логічно, що при здійсненні своїх повноважень держава діє на основі Конституції і в межах, які визначені конституційними принципами та положеннями. При цьому конституційні принципи за своїм характером є універсальними «обмежувачами». З чого слідує, що вони виступають певним бар'єром, рамками, які виконують стримувальну функцію і, спираючись на які, реалізується свобода розсуду публічної влади усіх рівнів. Тож здійснивши аналіз конституційних норм спробуємо визначити, які ж конституційні принципи формують бар'єри, рамки здійснення дискреційних повноважень.

Передусім зазначимо, що відповідно до ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані «діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України». Водночас ст. 3 Конституції закріплено, головний обов'язком держави «утвердження і забезпечення прав і свобод людини». Звідси випливає, що на конституційному рівні встановлені загальні обмеження функціонування органів влади через гарантування людських прав. Тим самим аналізовані конституційні норми закріплюють основну ідею конституціоналізму – обмеження правління через гарантії прав людини.

Не менш важливо, що повноваження держави обмежені й її міжнародними зобов'язаннями. Це знаходить своє підтвердження в ст.ст. 9, 18 Основного Закону, адже держава підтримує загальновизнані принципи і норми міжнародного права і, забезпечуючи відповідність їм законодавства, визначає межі повноважень при реалізації функцій державних органів, зокрема й дискреційних повноважень адміністративних органів.

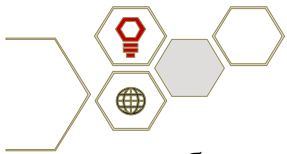
Втім чи не найважливішим «обмежувачем» свободи розсуду державної влади є принцип верховенства права, закріплений ст. 8 Конституції України. Однак зауважимо, що верховенство права не слід зводити лише до принципу позитивного права, оскільки це й головна правова цінність, зміст якої виводиться за межі нормативних приписів, як результат доктрини природного права та є: 1) основою правової системи для забезпечення справедливості, розумності, пропорційності, рівності, правової визначеності

тощо позитивного права; 2) своєрідним «проводженням» нормативного змісту фундаментальних прав і свобод, що закріплені в нормативних конституційних текстах [20, с. 56].

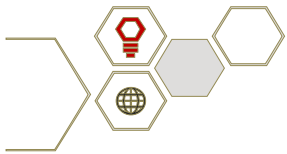
Разом з тим, відповідно до ухвалених рекомендацій, напрацьованих Венеційською комісією у «Доповіді про правовладдя» (CDL-AD (2011) 003rev), цей принцип визнається основоположним і спільним європейським стандартом, призначенням якого є «скеровувати та стримувати здійснення демократичної влади» [21, с. 35]. Також його варто розглядати як «властивість організації та функціонування держави» [22, с. 159]. Відтак, верховенство права є наріжним каменем кожного рішення державної влади. На думку С. Головатого принцип верховенства права варто сприймати не просто як універсальний принцип, а як «мегапринцип», який увібрав у себе інші універсальні принципи, що постають як його «безумовні складники» [22, с. 162]. Помітно при цьому, що через складники (елементи) верховенства права розкривається розуміння сутності цього принципу.

Який же зміст складників принципу верховенства права у контексті визначення меж дискреції вартій уваги? По-перше, це законність (ієрархічна вищість приписів права). Його слід розуміти: як прозору, з'ясовну (поясненну) та демократичну процедуру надання юридичної сили актам права; як вимогу неухильно додержуватися приписів права; як обов'язковість суб'єкта владних повноважень бути уповноваженим на свої дії та діяти в межах, наданих Конституцією і законами повноважень; як вимогу чітко дотримуватися норм міжнародного права; як вимогу настання відповідальності за порушення приписів права. По-друге, юридична визначеність, яка стає важливою у питанні довіри до державних інституцій. Цей складник передбачає доступність закону, вимоги додержання його приписів та застосовування передбачно й послідовно; необхідність викладати зміст закону точно і чітко, не припускати зворотної дії закону; визначати обсяг дискреції та спосіб її здійснення; виконувати взяті на себе зобов'язання, зокрема обіцянки в розумінні поняття «виправданого (легітимного) очікувань». По-третє,

заборона свавілля визнає необхідність дискреційних повноважень для здійснення функцій державних органів, але встановлює вимогу не здійснюватися їх у свавільний спосіб. По-четверте, доступ до правосуддя в незалежних і безсторонніх судах як складник верховенства права закріплює гарантії оскарження дії та рішення влади; наявність незалежного та неупередженого суду; можливість отримати правничі послуги та домогтися реального виконання судового рішення. По-п'яте, вимога додержання людських прав щонайменше розуміється як реальне існування таких прав та гарантій, а отже їх каталог сформований в правових документах, зокрема в Європейській конвенції з прав людини. І нарешті, по-шосте, заборона дискримінації та рівність перед законом встановлює заборону дискримінаційних положень в законі, однакові для всіх умови його застосовування та відсутність груп з особливими юридичними привілеями.

Отже, всі органи влади, які здійснюють дискреційні повноваження мають діяти як гаранти принципу верховенства права та його складників. Зауважимо, що достатньо чітку аргументацію змісту складників верховенства права сформувала практика ЄСПЛ. Насамперед йдеться про витлумачення принципу законності загалом та, зокрема «якості закону»; заборони свавільного втручання; тлумачення принципів рівності перед законом, юридичної визначеності, виконання судового рішення тощо. Так, у справі *Sunday Times v. United Kingdom* (26 April, 1979, § 47, 49) [23] ЄСПЛ сформував кілька принципів щодо якості закону, зокрема перший передбачає належну доступність закону, тож необхідним є його належне оприлюднення (опублікування). Інший – закріплює положення, що «норма не може розглядатися як «закон», якщо вона не сформульована з достатньою точністю, щоб передбачити наслідки відповідних дій. Не менш важливим є рішення у справі *Silver and Others v. the United Kingdom* (25 March, 1983, § 88) [24], що з метою захисту від свавілля акти національного законодавства мають вказувати на обсяг будь-якого з дискреційних повноважень. Тут йдеться про вимогу достатньо чітко встановлювати межі та спосіб здійснення дискреційних

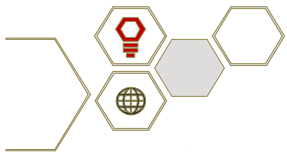

повноважень органів влади [25, с. 218-219]. У рішенні у справі *Hasanand Chaushv. Bulgaria* (26 October, 2000) [26] ЄСПЛ повторив, що дискреційні повноваження не повинні використовуватися свавільно, адже не є необмеженими та довів, що якщо під правом діяти на власний розсуд мається на увазі необмежена влада державного органу, то це суперечить верховенству права, а відтак суд повинен максимально ефективно контролювати рішення, прийняті на підставі реалізації дискреційних повноважень. Зауважимо, що в цій же справі ЄСПЛ аргументував недоречність принципу політичної доцільності щодо дискреції. Адже дискреція не повинна обґрунтовуватись політичною доцільністю, коли мова йде про дискреційні повноваження вищих органів публічної влади.

Серед інших конституційних принципів, які є засадничими для функціонування державної влади варто назвати принцип поділу влади (стаття 6 Конституції України) на законодавчу, виконавчу та судову. Метою поділу державної влади на окремі гілки є розмежування повноважень між ними та недопущення привласнення повноти державної влади однією з гілок влади. При цьому положення статті 6 Конституції прямо визначають межі здійснення повноважень органами законодавчої, виконавчої та судової влади – тобто ці межі окреслюються нормами Конституції та законів України, а у системному поєднанні із положеннями ст. 19 – вони діють лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Дискреційні повноваження обмежуються і принципом правової держави (стаття 1 Конституції України), принципом демократичної держави (стаття 1 Конституції України), а також такими принципами як справедливість, розумність та ін., що потребує окремого дослідження. Важливо, що названі принципи сприяють не тільки визначенню рамок дискреції, а також є підставою для реалізації свободи розсуду органу публічної влади.

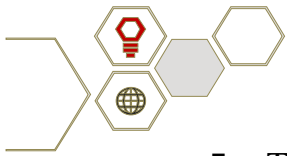
Висновки. Отже, межі здійснення дискреційних повноважень визначені міжнародними стандартами та нормами національного законодавства. Водночас ЄСПЛ вироблено низку принципів і тестів, які є орієнтирами для

здійснення судового контролю за реалізацією дискреції. Однак цих вимог видається недостатньо, щоб уникати свавілля та зловживання владою. Тому застосування для визначення меж дискреції конституційних принципів та положень є важливим, адже формує систему універсальних обмежень. Саме вони є рамковими бар'єрами, спираючись на які, реалізується свобода розсуду публічної влади усіх рівнів. Серед таких принципів засадничими є: верховенство права та його складники (законність, правова визначеність, заборона свавілля, доступ до правосуддя, вимога додержання людських прав, заборона дискримінації та рівність перед законом), принцип поділу влади, принцип правової держави, принцип демократичної держави, а також справедливість, розумність та ін. Важливо, що названі принципи сприяють не тільки визначенню рамок дискреції, а також є підставою для реалізації свободи розсуду органу публічної влади.

Список використаних джерел:

1. Олійник Д.В. Ефективна держава: сутність зміст, особливості. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. №2. С. 1-8.
2. Авер'янов В. Б. Принцип верховенства права у сфері виконавчої влади: питання теорії та практика реалізації. *Право України*. 2010. № 3. С. 72-73.
3. Ковбас І.В., Коваль М.В., Мороз С.С. До питання про формалізовану фіксацію в законодавстві України терміну «дискреція» як явища, що застосовується у процесі публічного адміністрування та при здійсненні судочинства. *Правові новели*. 2023. № 20. С. 244-251. URL: <https://doi.org/10.32782/ln.2023.20.34> (дата звернення: 15.01.2025)
4. Кучук А.М. Дискреція як загальноправова категорія: пропедевтичний аспект. *Український політико-правовий дискурс*. 2025. №1. URL: <https://ppdnz.com.ua/index.php/home/article/view/119/62> (дата звернення: 20.01.2025)

5. Тимошенко Д.В. Дискреційні повноваження: поняття та практичне застосування. *Харківський національний університет внутрішніх справ: 25 років досвіду та погляду майбутнє (1994–2019 рр.)*. Харків, 2019. С. 458-460.

6. Байрачна Л.К., Бондар Т.І. Суддівський розсуд як інструмент забезпечення справедливості судочинства. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. №6 (41). С. 22-27. URL: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i6\(41\).960](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i6(41).960) (дата звернення: 20.01.2025).

7. Гаран О.В., Степанова Т.В. До питання дискреційних повноважень адміністративних судів. *Наука і техніка сьогодні: Серія «Право»*. 2023. № 3(17). С. 22–35.

8. Гаран О.В., Степанова Т.В. Окремі питання діяльності адміністративних судів у контексті реалізації їх дискреції. *Наука і техніка*. 2023. № 4(18). С. 11–23.

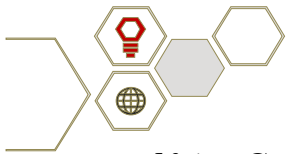
9. Ванджурак Р. Вплив постправди на суддівський розсуд: минуле, сьогодення, майбутнє. Філософські та методологічні проблеми права. 2023. Т.25. № 1. С. 102-109. URL: <https://doi.org/10.33270/01232502.102> (дата звернення: 22.01.2025).

10. Міхайліна Т.В. Іванченко Я.М. Проблеми правозастосування дискреції в адміністративному судочинстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №6. С. 34-36. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2023/5.pdf (дата звернення: 24.01.2025).

11. Губська О. Особливості реалізації дискреційних повноважень суб'єктів владних повноважень і вибору судами способу захисту під час здійснення адміністративного судочинства. *Слово Національній школі суддів України*. 2020. № 4 (33). С. 58–75.

12. Кучук А.М., Мінченко О.В. Адміністративний розсуд: Україна та держави Європейського Союзу (порівняльно-правовий аспект). *Нове українське право*. 2022. Вип 6. Т. 1. С. 235-240.

13. Савранчук Л. Л. Сутність адміністративного розсуду у діяльності органів публічної адміністрації. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022.

№1. С. 199-202. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.37> (дата звернення: 22.01.2025)

14. Присяжнюк О.А. Дискреційні повноваження правоохоронних органів України як один із механізмів реалізації правоохоронної функції держави. *Forum Prava*, 2024. 80(3). С. 56–64. URL: http://forumprava.pp.ua/files/056-064-2024-3-FP-Prusyazhnyuk_8.pdf (дата звернення: 22.01.2025)

15. Іванченко Я.М. Розширення меж правозастосовчої дискреції у період воєнного стану в Україні: за та проти. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2023. № 1. Т. 2. С. 17-24. URL: <https://jpchdnu.donnu.edu.ua/article/view/14114> (дата звернення: 22.01.2025)

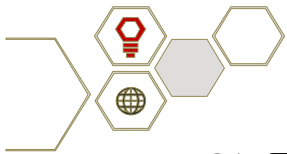
16. Іванченко Я.М. Правозастосовча дискреція у площині теорії соціальної кризи. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2022. № 2. С. 26-34. URL: <https://jpchdnu.donnu.edu.ua/article/view/13623> (дата звернення: 22.01.2025)

17. Целлер Е., Куйбіда Р., Мельник Р. Звіт: Дискреція адміністративних органів і судовий контроль за її реалізацією. 2020. 54 с. URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/sud4857/zvit_dyskreciia.pdf (дата звернення: 16.01.2025)

18. Рекомендація № R (80) 2 Комітету Міністрів стосовно здійснення адміністративними органами дискреційних повноважень (Прийнята Комітетом Міністрів 11 березня 1980 року на 316-му засіданні Заступників Міністрів). URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/rada_yevropy_rekomendaciya_r_80_2_3.pdf (дата звернення: 22.01.2025)

19. Про адміністративні процедури: Закон України від 17 лютого 2022 р. Законодавство України. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 22.01.2025)

20. Шевчук С. Доктрина верховенства права та конституціоналізму: історична генеза співвідношення. *Право України*. 2010. № 3. С. 45–61.

21. Доповідь про правовладдя (CDL-AD (2011) 003rev). Ухвалено Венеційською Комісією на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25–26 березня 2011 року). *Право України*. 2019. № 11. С. 14-38. URL: [file:///C:/Users/38050/Downloads/default%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/38050/Downloads/default%20(1).pdf) (дата звернення: 22.01.2025)

22. Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеційська комісія. *Право України*. 2011. № 10. С. 154-184.

23. Case of the Sunday Times v. the United Kingdom. 26 April, 1979. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-57584> (дата звернення 24.01.2025).

24. Case of Silver and Others v. the United Kingdom, 25 March 1983. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57577%22%5D%7D> (дата звернення 24.01.2025).

25. Міхневич Л.В. Правомірність обмеження права на свободу пересування в умовах збройного конфлікту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. Ужгород, 2024. № 82. Ч.1. С. 215-223.

26. Case of Hasanand Chaushv. Bulgaria, 26 October, 2000. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58921%22%5D%7D> (дата звернення 24.01.2025).